

Bo – Az egyiptomi dráma

Bo Hetiszakasz tartalma גב

Hetiszakaszunk – Bo (2Mózes 10:1–13:16.) – az egyiptomi dráma végkifejlete. Az utolsó három csapás térdre kényszeríti a nyakas Fáraót, aki most már kénytelen-kelletlen kiengedi a rab-szolgásgorban sínylődő hébereket. Ő még azt hiszi – vagy bebeszéli magának –, hogy azok csupán “háromnapos szabadságra” mennek, hogy Istenüknek áldozzanak, de a nép tudja az igazat, és emelt fővel vonul ki a szabadságba.

Újabb három csapás sújtja Egyiptomot: sáskajárás pusztítja el a terményt és minden zöld növényzetet; sűrű, szinte tapintható sötétség ereszkedik az országra; s végül Niszán hónap 15-én éjfélkor minden egyiptomi elsőszülött elpusztul. – **2Mózes 10–11.**

Izrael népe megkapja az Örökkévalótól az első micvát: naptárat kell létrehozni a hold havonkénti újjászületésére. Az izraeliták ezen kívül utasítást kapnak arra, hogy hozzanak „peszáchi áldozatot” az Örökkévalónak: minden izraelita otthonban le kell vágni egy bárányt vagy egy gödölyét, és a vérét rá kell spriccelni a két ajtófélfára és a szemöldökfára, hogy Isten elkerülje ezeket az otthonokat, amikor jön, hogy végezzen Egyiptom elsőszülöttjeivel. Az áldozat tűzön megsütött húsát aznap éjjel kell elfogyasztani máccával (kovásztalan kenyérrel) és keserű füvekkel. – **2Mózes 12:1–28.**

Az elsőszülöttek halála végre megtöri a fáraó ellenállását, és szabályosan kihajtja Izrael

gyermekait az országából. Az izraeliták olyan kapkodva távoznak, hogy nincs idő megkeleszteni a tésztájukat, így csupán kovásztalan kenyeret tudnak magukkal vinni az útra. Távozásuk előtt még arany- és ezüstedényeket valamint ruhákat kérnek az egyiptomiaktól, így sarcolva meg Egyiptom javait. – **2Mózes 12:29–51.**

Az Örökkévaló elrendeli, hogy Izrael gyermekei szenteljék Neki minden elsőszülöttjüket, és azal ünnepeljék meg minden évben a Kivonulás évfordulóját, hogy eltávolítsanak otthonaikból minden kovászosat, hét napon át maceszt esznek, és elmesélik gyermekeiknek megszabadulásuk történetét. Azt is megparancsolja nekik, hogy karjukon és homlokukon tfilint viseljenek, emlékeztetőül a Kivonulásra. – **2Mózes 13:1–16.**

שבת שלום

Bo – (בא)

Volt egyszer egy nagyon okos fiú, aki szeretett cirkuszba járni. Az összes állat közül legjobban a nagy elefánt nyűgözte le őt. Láta, hogy a műsorban az elefánt nagy fákat cipel, és hordókat húz, és mindenki csodálja a hatalmas erejét. Az előadás után láta, hogy az elefántot egy láncal egy kis földbe szúrt fadarabhoz kötik, és azt kérdezte magától: Hogyan lehetséges, hogy ez az elefánt, aki az előbb nagy fákat hordott, most itt marad a helyén, és nem szöki meg, holott könnyedén kiszabadulhatna? Amikor megkérdezte a gondozókat, azt mondták, hogy ez egy szelídített elefánt. A fiút nem elégítette ki ez a magyarázat, mígnem egyszer találkozott egy bölcs emberrel, aki elmagyarázta neki: „Amikor az elefánt kicsi volt még, egy ehhez hasonló fához kötötték ki, hogy ne tudjon elszökni. Ő minden erejével próbált kiszabadulni, de nem sikerült neki, újra és újra megpróbálta, de mivel nem sikerült, arra a következtetésre jutott, hogy az ilyen fadarabtól elszakadni lehetetlen, így aztán mikor megnőtt, és már lett volna elég ereje, akkor is a foglya maradt a gyerekkori gondolatának, és meg sem próbált elszökni.”

A hetiszakaszunkban olvassuk azt a történetet, mikor Mózes azt mondja a Fáraónak Isten nevében, hogy „Bocsátsd el a népem!” Az Örökévaló azt akarja, hogy Izrael népe kiszabaduljon, és azt kéri a Fáraótól, hogy engedje el őket, de a következő szava már: „hogy engem szolgáljon” Vagyis Isten elhozza őket az egyiptomi szolgaságból, de azonnal beleesnek az Örökévaló iránti szolgaságba. Bizonyos szemszögből úgy tűnik, hogy a szellemi szolgaság rosszabb, mint a fizikai, és ha így van, akkor hol a szabadság, aminek Izrael népe úgy örül?

Nyelvtanilag különböző, mégis a „szabad választás lehetőségét a „szabadság” szóval szokták azonosítani. Pedig lehetséges, hogy valaki

látszólag szabadon él, még sincs igazán szabad választása az élete felett. A valódi szabadság ugyanis nem az, hogy ne kelljen keményen dolgoznunk, hanem éppen ellenkezőleg: az, hogy kihozzuk magunkból a maximumot akkor is, ha az sok munkát igényel.

Ahogy az állatok a fogságban gondtalanul élnek, és kapnak enni-inni az emberektől, mégsem szabadok, viszont a természetben, ahol keményen meg kell küzdeniük az ételükért, ott élnek szabadon, ugyanúgy az emberek is, ha megtehetnek bármit, amit csak akarnak, de nem gondolkodhatnak szabadon, és nem fejezhetik ki okosságukat, és elméjük bölcsességét, akkor nem igazán szabadok.

Ez a helyzet Izrael népével, mikor az egyiptomi szokások rabja, és ha nem sikerül a lelke akaratából Istenhez közelednie, akkor nem igazán szabad. Ezért mondja Isten: „Bocsátsd el a népemet”, de nem elég a népet kihozni Egyiptomból, Egyiptomot is ki kell hozni a népből! Ezért az első lépés, hogy „bocsátsd el népemet”, de a cél, hogy „engem szolgáljon” Majd, amikor megkapják a Tórát, amely megmutatja az utat és az eszközöket az életük helyes vezetéséhez, majd akkor lesznek igazán szabadok.

Mindnyájunknak megvannak a maga szokásai és korlátjai a fizikai és szellemi életében egyaránt, amelyek zavarják a kiteljesedésben, és ezért kell erőfeszítéseket tennünk, hogy megszabaduljunk azoktól, és elérjünk a saját szellemi szent földünkre.

Adja Isten, hogy személyes munkánk következtében kijussunk Egyiptomból, és egész Izrael népe kijusson a gálutból, és mihamarabb elérjük a teljes megváltást.

Glitzenstein Chaim Shaul rabbi

HETI SZIDRA: Naftali Krausz: A hászid folklór tükrében

Az egyiptomi „kárpótlás” története

„És én kinyújtom karomat és sújtani fogom Egyiptomot minden csodatételemmel...és majd azután (a Fáraó) elbocsát benneteket. Ekkor majd kedvessé teszem ezt a (zsidó) népet az egyiptomiak szemében és amikor távoztok – nem üres kézzel fogtok elmenni. (Hanem) minden asszony kérni fog szomszédasszonyától ... ezüst és arany tárgyakat és ruhaneműeket, fiaitok és lányaitok részére és így kiűritétek Egyiptomot” (**Exodus, 3, 20-23**).

Ezeket a szavakat az Örökkévaló még akkor mondta Mózesnek, amikor megjelent neki a csipkebokorban.

Az egyiptomi rabszolgaság a vége felé jár. Közeledik az Ábrahámnak tett isteni ígélet beteljesülése, miszerint: idegenek lesznek leszármazottai egy ellenséges országban, ahol megdolgoztatják és megkínózzák őket, ki fognak szabadulni és nagy vagyont visznek magukkal (**Genézis, 15, 13**).

A Tóra igencsak szűkszavúan tudósít arról, ahogy az isteni ígélet megvalósult: **„És Izrael fiai, Mózes szavára hallgatva, ezüst és aranytárgyakat kértek, meg ruhaneműket és „kiűritették” Egyiptomot”** (**Exodus, 12, 35-36**).

A későbbiekben ez a két kifejezés – „kértek” és **„kiűritették”** – sok félreértésre adott okot. A zsidók mindenkor ellenségei ezeket akként értelmezték, mintha a zsidók kifosztották volna, vagy sarcot vettek volna Egyiptomon. A héber szöveget azonban többféleképpen is lehet fordítani. A **„sáál”** (kérni) ige úgy is fordítható: kölcsön kérni. A **„vájnaclu”**: kiűriteni, sarcot venni, de tulajdonképpen úgy is értelmezhető, hogy **„így kárpótoljátok magatokat”**. Ennek az értelmezésnek minden alapja megvan, ha figyelembe vesszük a rabszolgák keserves életét, az ingyen-munkát, az elnyomatás legkülönbözőbb válfaját.

A Talmud is foglalkozik ezzel a kérdéssel, amit egy találó történettel illusztrál:

Macedóniai Nagy Sándor idejében az alexandriai polgárok perbe fogták a zsidókat azon a címen, hogy adják vissza mindazt az aranyat és ezüstöt, amit annakidején kivittek Egyiptomból. A hellének, az újjörögök – akik az ősi Egyiptom jogutódainak tekintették magukat – úgy vélték, hogy a közel másfél évezrede, az egyiptomiak által a zsidóknak adott ajándékok – bíróságilag behajtható adósság. Az elévülés fogalmát figyelmen kívül hagyták, s Nagy Sándorhoz fordultak, hozza meg ő a döntést. Mivel az alexandriaiak, követelésüket a Bibliára való hivatkozással nyújtották be Nagy Sándornak, természetesen a zsidók is ugyanerre a forrásra alapozva érveltek, miszerint, ha majd az alexandriaiak kiegyenlítik 600.000 rabszolga sok-sok éves munkájának bérét, akkor majd a zsidók is visszaadják a (kölcsön)kért tárgyakat.

Nem került sor arra, hogy Nagy Sándor döntsön, a vádlók az érv hallatán kerekét oldottak (**Szánhedrin, 91**).

„Kérlek, beszélj a nép fiaival, hogy kérjenek...” (uo. 11:2.).

Miért kellett győzködni a hébereket, hogy szomszédjaiktól kérjenek?

Egy kissé szarkasztikus magyarázat szerint, a zsidók – bár ez egy isteni utasítás volt, tehát ennek teljesítése micvének tekintendő – fanyalogva tettek eleget, mert ők még akkor is kényszeredetten teljesítenek egy parancsot, ha arról van szó, hogy pénzt kapnak. ...Hát ezért kellett Mózesnek rábeszélni őket... (**Széfer Hádrus**).

A Midrás is ad magyarázatot arra, miért kellett a zsidóknak Egyiptomból értékeket magukkal vinni kivonulásukkor. **„Hogy ne mondhasa az a cádik (Ábrahám), hogy azt az előre megjövendőlt „ígéretet”, hogy „dolgoztatják” és „megkínózzák” azt az Örökkévaló betartotta, de már azt, hogy „utána gazdagon fognak távozni” nem valósította meg.**

HETI SZIDRA: Naftali Krausz: A hászid folklór tükrében

Egy másik magyarázat szerint Isten nem bánta volna, ha a zsidók arany és ezüst nélkül jöttek volna el Egyiptomból – hiszen az aranyból nem sok jó származott, pl. az aranyborjú – de nem tehetett mást, hiszen megígérte Ábrahámnak. S ezt az ígéretét nem szeghette meg, hogy „ne mondhasa az a cádik”.

A fenti, isteni gondolathoz a gosztinai reb Jechiél Meir, egy – jellegzetesen hászid észjárásra valló – észrevételt fűzött:

Csak azért teljesítette az Örökkévaló az ígéretét, hogy „ne mondhasa az a cádik”? Ha Ábrahám történetesen nem tenne szemrehányást, akkor már nem kell egy ígéretet betartani?

– Az igazság az – magyarázta a rebbe – hogy Izrael fiai a Megváltás és a Tóra érdekében szívesen lemondtak volna a pénzről és egyéb anyagi javokról. Az Örökkévaló azonban megparancsolta, hogy kényszerítsék ki a kárpótlást is – ha a „megkínóztatást” elfogadták, el kell ezt is fogadni, hiszen az isteni ígéret csak ily módon válik teljessé.

Reb Mose, a lelovi rebbe, humoros oldaláról közelíti meg a témát. Ehhez még attól sem riad vissza, hogy a „sáál” igét kölcsönnek értelmezze. – Miért kellett a zsidókat rávenni, hogy kölcsönt vegyenek fel az Egyiptomból való kivonuláskor? – teszi fel a szónoki kérdést. – Igazán egyszerű erre a válasz – mondta. Ha ilyen sokkal tartoznak majd, talán nem lesz kedvük visszatérni Egyiptomba.

Egy másik zsidó bölcselő – e téma kapcsán – szintén humorizál.

– Azért adták be a zsidóknak a dolgot úgy, mintha egyszerű kölcsönről volna szó – pontosabban azért használták ezt a kifejezést – mert, ha megtudják, hogy az aranyat, ezüstöt örökre kapják, hatalmas vásárlási láz tört volna ki, elverték volna egész vagyonukat mindenféle felesleges dologra. Ennek pedig az lett volna a vége, hogy az egész „kárpótlás” visszaszármazott volna az egyiptomiakra... (**Láchmé Todá**).

A berdicsevi cádik, Lévi Jichák, fültanúja volt egy beszélgetésnek. Egy szegény zsidó elkeseredetten panaszkodott egy – a hászidizmus ellenfeleinek táborához tartozó – Mággidnak, hogy hiába jó zsidó, tart be minden parancsolatot, annyi sem jut neki, hogy tisztességes megélhetése legyen. A Mággid azzal „vigasztalta”, hogy becsületes magatartásának azért megvan a jutalma, legfeljebb nem anyagi, hanem erkölcsi értelemben.

– Ne higgy a Mággidnak, barátom – avatkozott a beszélgetésbe a cádik – nem igaz az, amit mond. A bajaid, amiket a jó Isten a fejedre zúdít egyáltalán nem szellemi, hanem nagyon is valós anyagi cőreszok.

Így hát a jutalomnak is anyaginak kell lennie. Majd a Mággidhoz fordulva, hozzátette:

– Tulajdonképpen az Isten eleget tett volna a „gazdagon távozás” ígéretének azzal, hogy a zsidóknak adta a Tórát, aminél nincs nagyobb kincs. Mégis adott nekik kézzelfogható értékeket is. Tette ezt azért, nehogy Ábrahám azzal érvelhessen, hogy csak az ígéret első felét – a kényszermunkát és a kínzást – teljesítette, a másodikat – ugyancsak földi értelemben – pedig nem. Ezért járna ennek a szegény embernek is több párnósze, hiszen ő is megszenvedett érte.

Raj Tamás: ISTENNEVEK A BIBLIÁBAN III. RÉSZ

SADÁJ – a Mindenható

Az egyik legérdekesebb és minden bizonnyal legősibb istennév. S egyúttal az egyik legismertebb is, hiszen a Sadáj felirat olvasható a vallásos zsidó otthonok ajtaira szerelt kis doboz, a mezua külső oldalán. Három héber betűből áll (sín, dalet, jod), ám a mezuzán néha – rövidítésként – csak az első betű, a sín látható.

Az ősi bibliai elnevezés egy ambivalens (ellentétes) értelmű héber igéből, a sadad gyökből ered. Ennek jelentése kettős: táplál és elpusztít, s ebből származik a sadájim (= emlő), illetve a sod, a megsemmisülés szava. Elvégre Isten hatalmát éppen az bizonyítja, hogy táplálni és pusztítani egyaránt képes, kinek-kinek a jutalmához vagy büntetéséhez képest. Sadáj tehát az erőt és a földöntúli hatalmat képviselő egyetlen Isten, aki igazságosan gyakorolja ezt a mérhetetlen képességét világunkban. Éppen ezért helyesen teszi a zsidó hagyomány, hogy a címünkben szereplő szót Mindenhatóként értelmezi. S a Szentírásban a Sadáj nevet valóban mind a két értelemben használjuk – hadd idézzünk ezekre egy-két jellemző példát.

Jesája és Joél próféták szinte azonos szavakkal hívják fel a figyelmet a gonoszok büntetésére, ha majd eljön a végső ítélet, az Örökkévaló nagy és félelmetes napja, amely (egy héber szójátékkal élve: ksod misadáj javó) „**mint a pusztulás, úgy jön a Mindenhatótól**”.

Ugyanakkor Jákob ősapánkat Izsák Sadáj áldásával bocsátja útjára: „a Mindenható Isten áldjon meg téged, szaporítson és sokasítson meg, hogy népek gyülekezete lehess” (**Mózes I. könyve, 28. fejezet 3. vers**). Sőt, noha – említettük már – a JHVH „**az irgalom Istene**”, Jákob mégsem az Örökkévaló, hanem Sadáj könyörületét kéri fiaira, amikor ők arra készülnek, hogy visszatérjenek Egyiptomba: „**s a Mindenható Isten adjon nektek irgalmat**” (**ugyanott, 43. fejezet 14. vers**).

Érdekes, hogy a bibliai Jób könyve, amelynek főhőse – az egyetemes emberi mondanivaló hangsúlyozása érdekében – nem zsidó, hanem egy híres keleti bölcs, előszeretettel használja a Sadáj istennevet. A név az egész Szentírásban negyvenhatszor fordul elő, s ennek több mint kétharmada, 31 előfordulás éppen Jób könyvéből való! Mindez azt bizonyítja, hogy a jutalmat és büntetést, védelmet és pusztulást igazságosan nyújtó Istent nem csupán a zsidóság, de minden ember Mindenható Urának tartjuk. Elvégre – ahogyan azt Jób szavaival állíthatjuk – „**a Mindenható Isten nem téveszti el az igazságot**”.

A ház védelmét és ezt az egyetemleges istenhitet hirdeti a házaink ajtófélfáin található kis doboz, a mezua, rajta a Mindenható Isten nevével. Az egyiptomi tizedik csapástól való megmenekülésre és a szolgaságból való szabadulásra emlékeztető tekercs belső oldalán a „Halljad Izrael” első két szakaszát olvashatjuk, a Sadáj szót pedig a külső oldalára írjuk. [...]

Már említettük korábban, hogy a Sadáj, a Mindenható Isten inkább az ősapák Istene volt, mert ők az ígéret teljesülésében nem részesültek, ezért az Örökkévaló, a történelem Ura csak Mózesnek nyilatkozott meg. Az égő (ám el nem hamvadó) csipkebokor jelenetében Mózes ugyanis megkérdi Istent: mit mondjak, ki küldött engem? Mire ezt a választ kapja: eje aser eje! – Mondd azt, hogy „**Eje**” (= a Leszek) küldött téged!

A héber nyelv jövő ideje a magyarban a jelen és a jövő időnek egyaránt megfelel, ezért aztán kétféleképp lehet (és szokás is) ezt a kinyilatkoztatást fordítani:

1. „**Vagyok, aki vagyok**” – ezt nem tudom elfogadni, mert Isten ilyen fölényes kijelentést nem tesz.
2. „**Leszek, aki leszek**” – ez viszont teljes bizonytalanságot takar, amit Isten ugyancsak nem kívánhat az embereknek üzeni.

Ezért aztán az én fordítási javaslatom a következő: „**Vagyok, aki leszek**” – Isten ugyanis azt adja e kijelentéssel Mózes tudtára, hogy az ígéret, amelyet az ősapáknak tett, most végre egészen bizonyosan megvalósul.

Ismeretlen zsidók nyomában XVI. Szterényi József

Báró Szterényi József, születési nevén Stern József (Lengyeltóti, 1861. november 5. – Budapest, 1941. február 6.) zsidó származású magyar politikus, kereskedelemügyi miniszter, iparfejlesztési és iparoktatási szakértő. Szterényi Hugó mineralógus és tanár öccse.

Apja Stern Albert újpesti rabbi volt. Mint újságíró kezdte pályafutását Budapesten, 1888-ban megalapította a Brassó című politikai napilapot. 1885-től 1889-ig az erdélyi ipari és kereskedelmi egyesület főtitkára volt. Többször beutazta ipari és kereskedelmi tanulmányok céljából a Balkán államait és Kis-Ázsia egy részét. 1889-ben fölkelte Baross Gábor kereskedelmi miniszter figyelmét, aki erdélyi iparfelügyelőnek nevezte ki.

Bár felsőfokú végzettsége nem volt, 1890-ben Baross pártfogásával bekerült a kereskedelemügyi minisztériumba, ahol kezdetben iparfejlesztési ügyekkel foglalkozott. 1896-ban országos iparoktatási főigazgató, 1900-ban miniszteri tanácsos, 1905-től 1910-ig államtitkár, ebből az időből nevéhez fűződik az ipartörvény módosítása. 1906 és 1918 között Brassó alkotmánypárti országgyűlési képviselője.

1906 tavaszán, a Wekerle-kormány megalakulásakor Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter őt hívta meg politikai államtitkárnak, a kormány bukása után pedig az Agrárbank elnöke lett. Ezt az állást egy nagy bankcsoporttól kapta, amiért korábban a minisztérium nevében velük kötött szerződést a dalmát vasút kiépítésére, az indokoltnál legalább százmillióval drágábban és a konkurencia ajánlatánál még drágábban.

1918-tól kereskedelemügyi miniszter a harmadik Wekerle-kormányban. Az őszirózsás forradalom idején a minisztertanács internáltatta mint a forradalmi vívmányokat veszélyeztető egyént.

1918. április 15-től kijelölt miniszterelnök, az immáron harmadik alkalommal lemondott Wekerlét váltandó, mint kijelölt miniszterelnök egy hónap alatt sem sikerült kormányt alakítania, így május 8-a után, most már utoljára újfent Wekerle alakíthatott kormányt (az általa vezetett kabinetek sorában hatodik próbálkozásaként). 1919-ben a Károlyi-kormány internálta, a Tanácsköztársaság alatt a Gyűjtőfogházban tartották fogságban.

1920-ban és 1926-ban pártonkívüli képviselő, 1927-től felsőházi tag. Nemzetközi tárgyalásokon és öt éven át a Népszövetségben mint főmegbízott volt jelen.

Forrás: (wikipedia)

Joszi Hacker: A ZSIDÓK KIÜZÉSE SPANYOLORSZÁGBÓL I. RÉSZ

Spanyolország katolikus uralkodói 1492. március 31-én kelt ediktumukban megparancsolták a zsidóknak, hogy vagy hagyják el Spanyolországot, vagy térjenek át a kereszténységre. Az ediktumot már egy hónap múlva kihirdették, és 1492. július 31-én (Áv havának 7. napján) az utolsó zsidónak is el kellett hagynia Spanyolországot. Néhány évvel később, 1496. december 5-én, Manuel portugál király a zsidóknak Portugáliából való kiűzését rendelte el. Miután a portugálok 1497 során több ízben atrocitásokat követtek el a zsidókkal szemben, 1497 szeptemberében a zsidók a kereszttség felvételére kényszerültek. Az Ibériai-félszigeten az utolsók a navarrai zsidók voltak, akiket 1498 márciusában űztek ki Navarrából.

A 15. század végére a zsidóknak el kellett hagyniuk Franciaországot, Angliát, a Németalföldet, Németország és Ausztria egyes részeit, sőt Oroszország egyes régióit is. Csak néhány keresztény állam tűrt meg továbbra is zsidókat a területén, például az olasz városok, Cseh- és Morvaország, Lengyelország és Litvánia, valamint néhány német város.

A Spanyolországból való kiűzés ennek a folyamatnak a betetőzése volt. Szinte hihetetlen, de Don Jichák Abravanel és mások azt állítják, hogy a spanyol zsidókat felkészületlenül érte a kiutasítás. Pedig az 1480-as évektől kezdve száműzték zsidókat Spanyolország bizonyos régióiból és városaiból (például 1483-ban egész Andalúziából), és a zsidóellenes érzelmek új szinteket értek el. Ennek ellenére a zsidók mind csoportonként, mind egyénenként az utolsó pillanatig folytatták szokásos tevékenységüket, földet vásároltak, és tulajdont szereztek, sőt új zsinagógákat építettek. Magatartásmódjuk hasonló volt más európai országok zsidóságához. Ragaszkodtak a szülőföldjükhöz vagy mert nem volt számukra jobb alternatíva, vagy pedig mert erősen kötődtek hozzá.

El kellett viselniük a közvélemény gyűlölködését, a kényszer kitéréseket, a térítő kampányokat, a conversos elleni inkvizíciós vizsgálatokat és kínzásokat, valamint az egyházi és állami elnyomást. Az uralkodók politikája mégis viszonylag toleráns volt. Működtek zsidók az uralkodók és a királyság szolgálatában, és folytathattak gazdasági tevékenységet, szervezkedhettek. A szefárd zsidóknak az izlámmal szembeni beállítottsága ellenben teli volt fenntartásokkal. A 13. századtól kezdve széleskörben elterjedt az a mondás, hogy "Inkább Edom, mint Ismaél alatt". (Bavli, Sabat, fol. 11a alapján - a spanyol változatok szerint). Már R. Mose ben Maimon azt állította, hogy Ismaél rendkívül elnyomó, minden más nemzetnél elnyomóbb természetű nemzet. R. Bahja ben Aser Tóra-kommentárjában (Devarim 30, 7) a következőképpen magyarázza az ellenség és a rosszakaró közötti különbséget:

"Oyvecha" (ellenségeid) Ismaélra vonatkozik, míg "Szonecha" (rosszakaróid) Ézsaura, arra a két nemzetre, amelyek elnyomnak bennünket, és amelyek között szétszórattunk. Oyvechát Ismaéllal kapcsolatban mondunk és Szonechát Ézsauval kapcsolatban, mivel oyev rosszabb, mint sone ... És mivel Ismaél fiai kíméletlenebbek Izraellel, mint Ézsau fiai, a Tóra oyvechának nevezi őket. Ezért mondták: "inkább Edom, mint Ismaél alatt"

Az a nézet, hogy a muzulmánok jobban megalázzák és jobban gyűlölik a zsidókat, mint a keresztények, még a kiűzés előestéjén - sőt azután is - tartotta magát bizonyos szefárd körökben. Így gondolkodott Slomo Ibn Varga. R. Avraham Saba (a Cror Hamor szerzője, R. Zecharya Ibn Saruh és mások Ismaélt vadabbnak ábrázolják, és úgy vélik, hogy a zsidókkal szembeni muzulmán attitűd megalázóbb és bántóbb, mint a keresztény.

Joszi Hacker: A ZSIDÓK KIÜZÉSE SPANYOLORSZÁGBÓL I. RÉSZ

Nem lehet csodálkozni, hogy a spanyol zsidóság megdöbben és elborzadt a teljes kiutasítás hírére.

HAGGÁDA. SPANYOLORSZÁG, 1350–1360. BOLOGNA,
BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

Kétségbeesés kerítette hatalmába az egész közösséget, s az ediktum kihirdetése után e kétségbeesés csak tovább mélyült. A közösség vezetői megpróbálták az ediktumot visszavonni, vagy legalább elhalasztani életbelépését. Erőfeszítéseik sikertelenek maradtak, és a spanyol zsidóságnak rövid határidőn belül el kellett hagynia Spanyolországot. A vallási egység helyreállításának vágya, Granada (az utolsó spanyolországi muzulmán királyság) 1491 decemberi eleste, a spanyol-zsidó közösség státusának és állami szempontból való fontosságának eróziója - mindez elkerülhetetlenné tette az eredményt. A kor legnagyobb és kulturálisan, vallásilag és gazdaságilag legvirágzóbb zsidó közösségének sorsa megpecsételődött.

A zsidóknak Spanyolországból és Portugáliából való exodusa egyfelől túlélési válságot, másfelől értékválságot vont maga után. A túlélési válság végzetes hatással volt a zsidók fizikai és gazdasági túlélési képességére; kárt okozott a család egységének és a társadalmi rendnek. Széles körben kétségbe-

eséshez és önfeladáshoz vezetett, halált és veszteséget hozott.

Az exodus gyötrelmei súlyos traumát jelentettek az elűzöttek számára, ami átítatja írásaikat. A Spanyolországból és Portugáliából kiűzöttek generációjához tartozó zsidók nyíltan és sokat írtak ezekről a problémákról a kiűzetésről szóló beszámolóokban és értékelésekben, vagy más tárgyú írások elejtett megjegyzéseiben. Írásaik tele vannak Isten elleni vádakkal, aki szerintük a zsidók megsemmisítésére törekedett. Az események egyik történésze írta:

- " ... A te idődben történne ez, vagy atyáid idejében? Egy nemzet az istenek hangját hallotta, a cédrusokat rázó Isten hangját, a Kegyelem Istenének hangját, amely rombolásra és gyilkolásra, a zsidók, az Ő választott népének megsemmisítésére hívott fel? ...

Megpróbálta-e Isten valaha is, mikét most láttuk, elpusztítani Ábrahámnak, az Ő szolgájának magvát, Jákob gyermekeit, az Ő kiválasztottjait! Tűzzel és nagy haraggal, a szétszórás eszközeivel az Ő kezében, megpróbálta-e valaha is megsemmisíteni és szétrobbantani az Ő népét és szolgáit, a legnagyobbaktól a legkisebbekig? Isten előjött, hogy kirabolja és elpusztítsa népünket, gyermekeinket, még csecsemőinket is, nyomot sem hagyva utánunk. Meg akar semmisíteni bennünket. "

Egy költő pedig így fogalmazott:

„Milyen az az apa, aki azért nevel gyermekeket, hogy bosszút álljon rajtuk? Hogy dühének, haragjának és kegyetlenségének tegye ki őket? És ha mi vétkeztünk, hol a Te kegyelmed? Ha mérgedben kiűztél bennünket, mondd: Miben bűnösök a gyermekek?”

A héber betűk titkai

ÁLEF (א)

A héber ábécé első betűje, számértéke: 1. A nyomtatott álef betű két másik héber betűt foglal magában: kettő jod-ot (י) és egy váv-ot (ו). A felső jod az Örökkévalót, míg az alsó a zsidó népet szimbolizálja. A fentről lefelé tartó vonal, a váv pedig a Tórát jelenti. Az Örökkévalót és a zsidó népet a Tóra köti össze. Tóratanulás és a micvák teljesítése által tudunk Istennel kapcsolatot létesíteni, közelebb kerülni hozzá.

A jod a legkisebb betű a héber ábécében. Felmerül a kérdés, az Örökkévaló miért a legkisebb betűvel van jelölve? Távolságot jelöl a korlátokkal rendelkező ember és a végtelen Isten között, míg a zsidó nép jod-dal való jelölése, arra utal, hogy Isten előtt a helyes magatartás az alázat, ha önmagunkat kicsinek látjuk.

Az álef számértéke 1., mely Isten egyetlen voltát jelöli, míg a betűben megtalálható betűk, a két jod és az egy váv: $26 = 10 \text{ י} + 6 \text{ ו} + 10 \text{ י}$, mely Isten legszentebb nevének, a tetragrammatonnak számértékével egyezik meg: $26 = 10 \text{ י} + 5 \text{ ה} + 6 \text{ ו} + 5 \text{ ה}$.

Tehát az álef az Örökkévaló szimbóluma, ez jól látszik az alábbiakból is: גולה (golá) száműzetést jelent, míg az álef-et hozzátéve kapjuk a גאולה (göulá) szót, mely a megváltást jelenti.

Ha a galuti létben a zsidó nép Isten dolgait cselekszi, Tórát tanul, micvákat teljesít, akkor eljön a megváltás.

Az álef betű több jelentéssel bír, többek között: אלוף (áluf), mely vezetőt jelent, utal az Örökkévalóra, aki a világ alkotója és fenntartója/vezetője. אולפנא (ulfáná), mint tanítani, tanház, ez szintén Örökkévalóra utal, hogy nem csak létrehozta és vezeti a világot, hanem tanítja is.

A Tórájával megtanítja az embert, hogyan kell élnie. Ha a szót visszafelé olvassuk a פלא (pele) „csoda” szót kapjuk meg. Ezzel a betűvel kezdődik a 10 parancsolat, melyben az Örökkévaló kijelenti saját magát: אני (ánochi) – Én vagyok.

Míg a 10 parancsolat álef-fel, a Teremtés könyve, בראשית (Brésit/kezdetben) csak az ábécé második betűjével kezdődik, bet. Miért? Álef-fel kezdődik egy negatív tartalmú szó, az átok ארור (árur) ezért a teremtés első betűje nem lehet, így a második betű a bét kapta ezt a megiszteltetést, mellyel az áldás szava, ברכה (bráchá) kezdődik.

Forrás: (tfilin)

RECEPT-TÁR

Citromos-kakukkfűves csirkemell quinoa salátával

Ez a citromos-kakukkfűves csirkemell igazi harmóniát alkot a savas-pikáns quinoa salátával. Ne féljünk gyümölcsöt használni egy-két ilyen salátában, mert remekül tud működni, főleg, ha savas a gyümölcs.

Hozzávalók 4 személyre:

- **A salátához:**
 - 125 g quinoa
 - 125 g vörös quinoa
 - 500 ml zöldségalaplé
 - 1 db zöld alma (150 g/db)
 - 1 db lime
 - 3 ek olívaolaj
 - 1 csokor bazsalikom
 - só, bors
- 50 g kesudió
- **A csirkéhez:**
 - 600 g csirkemell
 - só, bors
 - 8 ág kakukkfű
 - ½ tk fokhagyma-granulátum
 - 1 db citrom
 - 4 ek olívaolaj

Elkészítés:

A csirkemell quinoasalátával első lépésként a kétféle quinoát sós zöldségalaplében, lassú tűzön addig főzzük, amíg szinte teljesen elitta a folyadékot, majd elzárjuk a tüzet alatta, lefedjük és hagyjuk állni 15-20 percet.

A quinoához hozzáadjuk a kicsi kockára vágott zöld almát, ráreszeljük a lime héját, ráfacsarjuk a levét, hozzáöntjük az olívaolajat, megszórjuk aprított bazsalikommal, sózzuk, borsozzuk és alaposan összekeverjük, végül pedig a kesudiót is rászórjuk.

A csirkét felszeleteljük, sózzuk, borsozzuk, megszórjuk aprított kakukkfűvel és fokhagyma-granulátummal, ráreszeljük a citromhéját, majd egy hőálló serpenyőben, magas hőmérsékleten oldalanként 1-2 perc alatt kérgesítjük az olívaolajon. Ráfacsarjuk a citrom levét, és 180 fokra előmelegített sütőben 10 perc alatt készre sütjük. A salátával fogyasztjuk.

Elkészítési idő: 45 perc

Forrás: (streetkitchen)

IZRAEL: A FÜGGETLENSÉGI NYILATKOZAT

IZRÁEL ORSZÁGÁBAN kelt életre a zsidó nép, és itt alakult ki szellemi, vallási és nemzeti jellege. Itt élt független állami keretek között, megteremtve sajátos nemzeti és egyetemes jelentőségű kultúráját. Innen adta a világnak az örök érvényű Könyvek Könyvét. Száműzetésbe kényszerítve, a nép hű maradt országához mindenütt a szétszórtatásban, és soha nem szűnt meg imába foglalni a hazatérés reményét, a politikai függetlenség újjászületését az ősi honban. Ez a történelmi és hagyományos kapcsolat készítette évszázadokon keresztül a zsidó nép fiait, hogy visszatérve régi hazájukba, ismét gyökeret verjenek itt. Az utóbbi néhány nemzedék idején népünk tömegeiben talált haza. Úttörők, akadályokat ledöntő bevándorlók, honvédő harcosok virágzó földekké varázsolták a sivatagot; falvakat és városokat építettek; új, fejlődő társadalmat hoztak létre, mely maga irányította gazdasági és kulturális életét, ápolta a békét, de képes volt megvédeni is önmagát; a haladás áldását biztosította az ország minden lakójának, és odaadón ápolta a politikai függetlenség gondolatát. 1897-ben, Herzl Tivadarnak, a Zsidó Állam megálmodójának felhívására összeült az első Cionista Kongresszus, mely kimondta, hogy a zsidó népnek joga van nemzeti újjászervezésre országában. Az 1917. november 2-án kiadott Balfour-nyilatkozat elismerte ezt a jogot, melyet a Népszövetség mandátuma is megerősített, és ezzel nemzetközileg is elfogadott érvényűnek jelentette ki a zsidó nép és Izrael országa között fennálló történelmi kapcsolatot, valamint a zsidó nép jogát nemzeti otthon felállításához.

A napjainkban lezajlott nagy tragédia, mely az európai zsidóság millióit pusztította el, ismét bebizonyította - minden kétséget kizáróan -, hogy a hontalan és függőségben élő zsidó nép problémája megoldást követel az Izrael országában újjászülető Zsidó Állam útján, mely szélesre tárja kapuit minden zsidó előtt, és biztosítja a zsidó nép egyenjogú helyét a nemzetek nagy családjában. Minden nehézség, akadály és veszély ellenére, a borzalmas náci mészárlás európai zsidó megmaradottai, más országok zsidó bevándorlóival együtt, megtalálták az Izrael országába hazavezető utat, és kitartóan követelték a szabad és emberi méltóságnak megfelelő élethez, valamint hazájukban a becsületes munkához való jogaiknak elismerését.

A második világháborúban Izrael országának zsidó lakossága teljes mértékben részt vett a szabadság és békeszerető nemzetek oldalán a gonosz náci haderők elleni küzdelemben, s katonáink kiemelt vére, valamint példás háborús erőfeszítése megszerezte számára azt a jogot, hogy bekerüljön az Egyesült Nemzetek Szervezetének alapító népei közé. 1947. november 29-én az Egyesült Nemzetek Szervezetének közgyűlése határozatot fogadott el a Zsidó Állam felállításáról Izrael országában. A határozat egyben felhívta az ország polgárait, hogy maguk is tegyenek meg minden szükséges intézkedést a határozat végrehajtására. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének ezen elismerése a zsidó nép államalapítási jogát illetően, visszavonhatatlan.

Más népekhez hasonlóan a zsidó népnek is természetes joga, hogy független államában sorsát önállóan irányítsa.

EZERT MI, a Nemzeti Tanács tagjai, mint Izrael országa zsidó lakosságának, valamint a Cionista Mozgalomnak képviselői, összegyűltünk az angol Palesztina-mandátum lejáratának napján, és természetes történelmi jogunk, valamint az Egyesült Nemzetek Szervezete határozatának alapján ezen elhatározzuk zsidó állam felállítását Izrael országában; ez az állam IZRAEL ALLAMA.

IZRAEL: A FÜGGETLENSÉGI NYILATKOZAT

KIMONDJUK, hogy a mandátum lejártának pillanatától, azaz 5708 iJár hó 6., 1948. május 15., szombatra virradó éjszaka éjféltől kezdve az állam szabályosan megválasztott szervezeteinek felállításáig, melynek a választott Nemzetgyűlés által elfogadandó alkotmány alapján legkésőbb 1948. október elsejéig kell megtörténnie, a jelen Nemzeti Tanács mint Ideiglenes Államtanács, végrehajtó szerve pedig a Nemzeti Bizottság mint a Zsidó Állam ideiglenes kormánya fog működni; továbbá kimondjuk, hogy az állam neve: Izrael.

IZRÁEL ÁLLAMA nyitva áll a zsidó bevándorlás és a szórványok egybegyűjtése előtt, és fejleszti az országot minden lakosának javára. Izrael prófétáinak szellemében, a szabadság, jog és béke ideáljait tekinti léte alapjának és egyenlő társadalmi és politikai jogokat biztosít minden polgárjának, vallásra, fajra és nemre való tekintet nélkül. Gondoskodik a vallási, lelkiismereti, nyelvi, nevelési és művelődési szabadság fenntartásáról. Védelemben részesíti valamennyi vallás szent helyeit, és betartja az Egyesült Nemzetek az alapokmányában lefektetett elveket.

IZRAEL ALLAMA készséggel működik együtt az Egyesült Nemzetek Szervezetével és képviselőivel a közgyűlés 1947. november 29-i határozatának végrehajtásában, és törekedni fog a gazdasági egység megteremtésére Izrael országa egész területén.

FELHIVASSAL FORDULUNK az Egyesült Nemzetekhez, hogy nyújtson segítséget a zsidó népnek állama felépítéséhez, és fogadja be Izrael államát a népek családjába.

FELHIVASSAL FORDULUNK - a hónapok óta folytatódó gyilkos támadások ellenére is - az Izraelben élő arab nép fiaihoz, hogy őrizték meg a békét, és vegyenek részt az államépítésben mint teljes és egyenjogú állampolgárok, akik megfelelő képviselőket kapnak az állam ideiglenes és állandó szerveiben.

KEZÜNKET BÉKÉRE és jó szomszédság megteremtésére nyújtjuk a környező államok és népek felé. Felhívjuk őket, hogy a kölcsönös segítség elve alapján működjenek együtt az országában függetlenné vált zsidó néppel. Izrael állam kész szerepet vállalni az egész Közel-Kelet haladásáért folytatandó közös erőfeszítésekben.

FELHÍVÁSSAL FORDULUNK a zsidó nép bárhol élő fiaihoz, hogy egyesítsék erőfeszítéseiket a bevándorlás és országépítés támogatására, álljanak mellénk ebben a nagyszerű igyekezetben, melynek célja az évezredek remények, Izrael életre keltésének megvalósítása. BIZVA IZRAEL SZIRTJÉBEN, ezennel aláírásunkkal látjuk el jelen nyilatkozatot az Ideiglenes Államtanács hazai földön, Tel-Avivban megtartott ülésén.

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM IMAREND 2023. JANUÁR 1. – 31. KÖZÖTT

1.	vasárnap		8,00	16,00	8.	
2.	hétfő		7,00	16,00	9.	
3.	kedd	Tévét 10. Böjtnap, vége: 16,40	7,00	16,00	10.	T
4.	szerda		7,00	16,00	11.	
5.	csütörtök		7,00	16,00	12.	
6.	péntek	Ⓢ 15,50	7,00	16,00	13.	
7.	szombat	VÁJICHI vége: 17,01	8,00	16,00	14.	É
8.	vasárnap		8,00	16,00	15.	
9.	hétfő		7,00	16,00	16.	
10.	kedd		7,00	16,00	17.	
11.	szerda		7,00	16,00	18.	
12.	csütörtök		7,00	16,00	19.	V
13.	péntek	Ⓢ 15,58	7,00	16,00	20.	
14.	szombat	SMOT vége: 17,09	8,00	16,15	21.	
15.	vasárnap		8,00	16,00	22.	
16.	hétfő		7,00	16,00	23.	É
17.	kedd		7,00	16,00	24.	
18.	szerda		7,00	16,00	25.	
19.	csütörtök		7,00	16,00	26.	
20.	péntek	Ⓢ 16,08	7,00	16,15	27.	
21.	szombat	VÁJÉRÁ ÚJHOLD HIRDETÉS vége: 17,18	8,00	16,15	28.	T
22.	vasárnap	JAJM KIPPUR KOTAJN	8,00	16,15	29.	
23.	hétfő	ÚJHOLD	7,00	16,15	1.	
24.	kedd		7,00	16,15	2.	S
25.	szerda		7,00	16,15	3.	
26.	csütörtök		7,00	16,15	4.	V
27.	péntek	Ⓢ 16,18	7,00	16,30	5.	
28.	szombat	BO vége: 17,28	8,00	16,30	6.	Á
29.	vasárnap		8,00	16,30	7.	
30.	hétfő		7,00	16,30	8.	T
31.	kedd		7,00	16,30	9.	

Kőbányai János: Egy MTK-drukker feljegyzései Jeruzsálemből a második millenniumkor I. rész

A beatkorszak mozgó ünnepi, marihuána füstös, nomád életmódja, a sivatag (felszínesen elsajátított) misztériuma, az egzotikusnak és ősinek tűnő kultúrába révedés egy egész nemzedéket vonzott Észak-Afrika arab országaiba. 1981-82-ben, amikor - ha jelentős késéssel is - hasonló hívásokat és mintákat követve eljutottam e tájakra, már nem sokat találtam ebből az életérzésből. Annál inkább és gyakrabban botlottam a nagyon is e világi gyűlölet hamu alatt izzó paraszába.

A gyűlölet a valószínűtlenül távoli Izrael ellen irányult, ahonnan csak a televíziós adások és újságcikkek hoztak híreket. Láthatatlan zsidók ellen, akiknek csak halványodó emléke élt az arabokban, s akikkel több évszázada éltek együtt, európai mércével mérve: konfliktusmentesen. Az alkalmi idegenvezetők meg-megmutatták az izraeliek által csupán néhány évtizede üresen hagyott városrészeket a medúzákban, azaz a királyi paloták védelmében húzódó óvárosokban. Ugyanaz a nyüzsgő arab élet lepte be őket, mint a szomszédos negyedeket - a legnagyobb erőfeszítéssel sem tudtam valami zsidóságot, valami elűtöt felfedezni rajtuk. (Nem úgy, mint Kelet-Európában, például Budapesten vagy Krakkóban, ahol a holokauszt után fél évszázaddal is ott kísért szellemük a falakban, a szűk égbolt alatt, ahol egykor éltek.)

A kávéházakban, teázókban, hotelok halljában Izraelről, a zsidókról folyt a szó: a bitorolt arab földről, az ott folyó szörnyűségekről és az arab nép megaláztatásairól. Bár szívesen álmodtam volna be magam a kergetett misztériumokba, a varázslatos, ott is Bibliát idéző táj igézetébe, s ültem volna fel a folklór és az évezredes változatlanságot sugalló életmód időgépére - az európaiak iránt érzett lerázhatatlan vonzódás majdhogynem vesszőfutássá változtatta ezt a (magam elől) menekülő vándorlást. S így hippinosztalgiák kergetése helyett kénytelen-kelletlen nekem-nekem szegeződött a kérdés, hogy hová is tartozom, ki is vagyok én? Ez az "érdeklődés" egyszerre vegyítette magába a természetes barátság, a kisebbség, a kíváncsiság, a szorongás és a gyűlölet elemeit: s állandóan számon kérte, hogy én (mint Európa képviselője) tartozom valamivel, amitől őket bűnös módon megfosztották. Felismertem, hogy a reflex, a szinte érzéki vágy, hogy állandóan megrövidítsenek, hogy valamely visszautasíthatatlan baráti szolgáltatás ért utólag benyújtsák a számlát, nem gazdasági szükségletből eredt, hanem aki életlen hatalomgyakorlást kompenzálta - s betöltötte ama körvonalazatlan, de nagyon is érzéki tartozás behajtásának "mágikus-szimbolikus" vágyát. Az arabokéhoz hasonlóan szegény és antidemokratikus szocialista országokból nemigen vándoroltak még ezeken az ifjúsági (beathippi) zárandokutakon. Ezért - itt is - marginális helyzetem megengedte, hogy tapasztalataimból leszűrjem a turizmus igazi természetét. Meglássam a rejtett terepet, ahol "békésen" zajlik-folytatódik egy régi keletű küzdelem modern formákkal álcázva magát. A kolonializmus és a feudalizmus keverékéből eredő szegénységet s az ebből konzervált eredetiség báját, az európaihoz képest oly alacsony (mesterségesen is leszorított, s megannyi vasfüggönnyel "konzervált") árak oly egyenlőtlen cseréjét az egyik oldalon, és érte emiatt "cserébe" mindazt, amit el lehet ragadni mindenféle furfangos eszközökkel a szeretve gyűlölt, tisztelt és megvetett *idegentől* - I- aki még hátizsákosan is hódítóként jelenik meg a szemükben, mert szabad: például akkor jön közéjük, amikor akar. Ugyanis a küzdelem szereplői csak az arab tájakon találkozhatnak "egyenlő" feltételek között, mert az olyannyira áhított, frusztrálva tisztelt és kirabolni vágyott Európából a bennszülöttek gazdasági és közrendészeti törvényekkel ki vannak zárva. Miközben sűrű cikcakkokban bebarangoltam a Földközi- tenger hosszú észak-afrikai, majd az ázsiai partszakaszát, sok helyütt kukkantottam be ablakokon, ahol az oka nélküli készülődés jeleit tapasztaltam.

Kőbányai János: Egy MTK-drukker feljegyzései Jeruzsálemből a második millenniumkor I. rész

Iskolák, középületek, párhelyiségek termeiben lázas hanglejtéssel szónokok tartották lázban hallgatóságukat, s igen sok helyütt láttam valamely harcművészet tömeges gyakorlását, miközben vad kurjantások ijesztgették a láthatatlan ellenséget, s bátorították a gyakorlókat. A politikai rendszerek - lett legyen szó köztársaságról vagy királyságról - a leghalványabb ellenkezést sem tűrték, így ez a készülődés azoknak a virtuális energiáknak a levezetésére irányult, amelyek nem tudtak megfogalmazódni, artikulálódni, maguknak tárgyat találni, de' mégis érezhetően egy hatalom, egy kultúra, egy emlék *ressentiment*-jaként buzogtak föl és lázadtak - minden ellen, ami oly izgatón idegen és közeli és *más*: azaz európai. A homályos fenyegetettségnek és a célja nélküli készülődésnek néven nevezhető, sőt legális kifejeződése is akadt: Izrael. Legyen bármilyen messze is, s legyen bármennyire reális kapcsolódási felület nélkül is mindazzal, ami oly megfoghatatlanul bántó, nyomasztó és elviselhetetlen a múltjukban vagy a mindennapi életükben. Számukra az Európából kilökött sémita testvéreik állama és társadalma jelenti mindazt, ami európai: a legyőzöttség és az abból fakadó elmaradottság érzetének forrását, a gyarmati sors fájó emlékét.

Ez az öngerjedő gyűlölet kirajzolta a "csöpp" vagy "sziget" az "arab tengerben" elcsépeelt metaforájának valódi dimenzióit. S mint örök MTK drukker - valahová önként tartozni, amit a többség gyűlöl - megértettem, hogy ez az irracionálisában nagyon is racionális gyűlölet engem is kiválaszt. Tehát vándorlásom végén náluk, a zsidóknál s országukban: Izraelben kell kilyukadnom - noha származásom „véletlennek” tudott körülményei minden zsidó tartalmat nélkülöztek. Ha a kiválasztódás mechanizmusának nem járok a végére, ha nem tudatosul bennem, akkor nem érkezem meg sehová. Pedig ezért kerekedtem útra.

Egy évvel később egy Jordán-völgyi *mosávban* kellett megkeresnem a jegy árát a hazafelé tartó hajóra, A szomszédos palesztin falu ugyanazt termelte, amit mi: szőlőt, zöldséget, dinnyét - mi még virágot is, melyet a hűtőkből repülőgépek szállítottak a másnapi londoni piacra - február volt -, ahol négy dollárért árusították darabját.

Micsoda különbséget mutatott a két termelési mód. Bennünket napi tíz-tizenkét órán keresztül hajszolt a gazda, magát persze még ennél is jobban. A sziklamorzsálékokba ültetett virágoknak komputer szállította a vizet és a vegyszert, roppant műanyag fóliák alatt nőtt, dunsztolódott óriásira a görög-dinnye, a paradicsomot modern, traktor vontatta herkenyűk szedték le, s nekünk csak a ládába kellett kapkodni utánuk. Nem messze tőlünk az arab fellahok nyugodtan, lassú tempóban kapingálták a földecskéiket. Óránként megálltak, hogy az elszáradt gyökerekből tábertüzet rakjanak, és kávéfőzzenek a lángok felett.

Ha a *baál ha-bájit* (a gazda) távol járt, meghívtak maguk közé, s megosztottál: velünk egyszerű ételüket. Nem volt nehéz felfogni, hogy a mezőgazdasági termékek árát kik határozzák meg, s vele az egész élet minőségét és lehetőségeit. Persze - a beat-hippi számára - sokkal szimpatikusabb a ráérős, tűnődő munka és mind az a szemlélet, kultúra, amely mögötte állt; az iránta érzett nosztalgia indított engem is zárandoklatra.

Ha emberi szóra vágytam, sábbátkor átmentem hozzájuk teázni apró, komfort nélküli házacskaikba. De ezt az életmódot, ezt a tempót letarolta - közvetlen vagy közvetett eszközökkel - az Európából és Észak-Amerikából származó, de könyörtelenül terjeszkedő *modernitás*, amely hozzájuk a zsidó állam létezése miatt jutott el.

Kőbányai János: Egy MTK-drukker feljegyzései Jeruzsálemből a második millenniumkor I. rész

Ezt az ellenszenves, azóta még inkább globalizálódott európai trendet az egész arab világban - akár csak egykor a több száz évig fennállt kereszties királyságok - mint az izraeli társadalom képviseli. A világnak az Izrael által gyakorolt vagy diktált elsajátítása megakadályozza, hogy ebben az emberi léptékű, lelkükhöz, sőt: a táj lelkéhez idomult ritmusban lehessen paradicsomot termelni: a kurta életcskét leélni. Tehát olyasvalamibe szólt bele ez a változ(tat)ás, ami egy ember, egy nép, egy azonosság legbensőbb sajátja. Nem területekről, vallásról, de az e földön való tartózkodás mikéntjéről van szó. Kinek is lenne joga elvitatni a másikat?

A sajátját a másik fölébe helyezni? Ha a paradicsom s minden más termék árát egy alapjaiban más életfelfogás s vele járó életmód határozza meg (ennek csak egy ideológiai-kulturális kifejeződése a más vallás, nyelv, szociokulturális másság), akkor csak két út nyílik az erre reagáló kihívásra: vagy asszimilálódni hozzá, vagy elpusztítani azt. A zsidó-arab konfliktus narratívája erre a sajnos a médiumok által inkább elfedett, mint bemutatott motívumrendszerre és drámai konfliktushelyzetre rakódik.

Éppen egy Jeruzsálemben történt merénylet esetét tárgyaltuk a fortyogó kávé mellett. (Egy ruhaboltba bement két terrorista, az öltözőfülkében kicsomagolták a géppisztolyaikat, kiléptek a forgalmas utcára, s addig lövöldöztek a sűrű tömegbe, míg egy arra járó katona harcképtelenné nem tette őket.) Az arab fiú kettétört egy pitát, s felém nyújtotta. Tudta, hogy *jehudi*, azaz zsidó vagyok, mert már neofita módon kérkedtem is vele - noha ez a gazdám cseppet sem hatotta meg: jobban kedvelte nálam a folytonosan részeg, a munkanélküliség elől e meleg tájakra húzódó angolokat, akik annyit ittak esténként, hogy több hónapnyi munkával adósodtak el a *mosáv* üzletében, ahol a bérünk terhére hitelben lehetett fogyasztani. "Újságírói" kérdésekre, hogy elítéli-e a merényletet, és hogy mit szól hozzá? - miközben az olívaolajos edényt mártogatásra felém nyújtotta - a legtermészetesebb hangon közölte, hogy bármikor maga is vállalkozna hasonló feladatra.

Folytatjuk...

Körzeti választást tartunk zsinagógánk földszinti kis templomában 2023 február 12.-én 9-12 óra között. Kérjük minél többen adják le szavazataikat.

SPORT HÍREK

Barcelona – Getafe 1-0 Barcelona: Ter Stegen – Roberto, Koundé, Christensen, Balde – Gavi, Pedri, Busquets – Raphinha, Ansu Fati, Dembélé.

Vezetőedző: Xavi Hernández

Egy gól született a Barca és a Getafe mérkőzésén a La Liga 18. fordulójában.

Ünnepélyes jelenetek előzték meg a Barcelona Getafe elleni bajnokiját: köszöntötték Sergio Busquetset a 700. barcelonás mérkőzése után, és megmutatták a hazai közönségnek a Szaúd-Arábiában elnyert spanyol Szuperkupát.

Összefoglaló:

35.perc: Egy gyors és pontos Raphinha, Pedri akció végén megszerezte az első félidő közepén a vezetést a Barca, és ki hitte volna akkor, hogy ez lesz a mérkőzés utolsó gólja... (1-0)

Xavi: “Szerintem nem játszottunk jól, nagyon bizonytalanok voltunk. Támadásban nem voltunk jók, a védekezésben igen. Javulnunk kell, de a győzelem nagyon fontos. Nem ez volt a legjobb hazai játékunk, de maradtunk a tabella élén. Éreztük a Szuperkupa okozta mentális fáradtságot is. Ez egy fontos győzelem, de nem vagyunk a legjobb formánkban. Jók voltunk labda nélkül, de nem tudtunk nyomást generálni és ez sokba került nekünk. Három pontot szereztünk anélkül, hogy jól játszottunk volna. A második félidőben hiányzott az agresszió a kapu előtt, az első félidőben jobbak voltunk”.

Hétközben kupa meccs: Barcelona-Real Sociedad 1-0

Espanyol – Real Betis 1-0 Espanyol: Fernandez – Olivan, Montes, Cabrera, Gil – Puado, Darder, Vinicius, Vidal - Braithwaite, Joselu.

Vezetőedző: Diego Martínez

Szoros meccsen verte meg a Betist az Espanyol a spanyol élvonalbeli labdarúgó-bajnokság (La Liga) 18. fordulójának szombati játéknapiján.

Összefoglaló:

43. perc: Kapásból lőtt hatalmas gólt Martin Braithwaite (Espanyol)! Lapos lövése a kapu közepébe ment. (1-0)

Fordulatos intenzív, játékkal rukkoltak elő a csapatok a szombati ütközetben. A hazaiak számára fontos volt a 3 pont megszerzése. Az elmúlt fordulóban megnyertünk egy alsóházi rangadót. Ma egy BL indulásért küzdő csapatot sikerült legyőznünk, a siker a csapaté, küzdött mindenki egymásért igaz csapatmunka volt. Martin bizonyította ismét, hogy lehet rá számítani, 3 pontot érő gólt lőtt.

Kőbe vésett tenyérnyomot találtak a Jeruzsálem körüli várak feltárásakor

Rejtélyes, a középkorban kőbe vésett tenyérnyomot találtak a Jeruzsálem körüli száraz várak feltárásakor az izraeli régészek – jelentette az Izraeli Régészeti Hatóság (IAA) szerdán.

A rejtélyes tenyérnyomot a vízzel soha fel nem töltött egykori várak falán találtak, amely az 1099-es kereszties hódítás előtti muszlim időkben Jeruzsálem várfalait kívülről biztosította.

A mai várfal melletti I. Szulejmán szultán utcában felújítják az útfelületet, és a munkálatok során régi korok építészeti nyomaira leltek, és ezért ki kellett hívni a régészeket, akik egy, a 10. században már fennálló, de talán korábban épített száraz árok maradványait tárták fel.

A várost egykor körülvevő árkot védelmi okokból építették, hogy megfékezze a lovakon és ostromgépezettel érkező középkori hódítókat. A korabeli feljegyzések szerint a kereszties lovagok ostromuk kezdete előtt feltöltötték ezt az árkot, hogy eszközeikkel és katonáikkal közelebb kerülhessenek a falakhoz.

A nagyvilágban általában feltöltötték vízzel a várakokat, azonban a Szentföldön található középkori, többször a keresztiesek építette várak körül száraz árkok húzódtak, mert nem volt víz a megtöltésükhöz.

Az európai erődök és kastélyok köré ásott, vízzel teli árkok jól ismertek. A jeruzsálemi védmű száraz árok volt, amely mélységével és szélességével lelassította a katonák mozgását – hangsúlyozta az IAA Facebook-oldalán az ásatásokat vezető régész, Zubair Adavi.

“A középkorban, a 10. századtól felhúzott falak sokkal erősebbek voltak a maiaknál, és már korábban is hatalmas árok vette körül ezeket” – emlékeztetett, Amit Ram, az IAA jeruzsálemi igazgatója.

“A lovagi csaták, a kardok, nyilak és lovasok rohamainak korszakában Jeruzsálem erődítményei féltelmetesek és kifinomultak voltak számos olyan alkotóelemmel, amelyek a várost megrohamozó hatalmas seregek megállítását szolgálták. A középkori hódítóknak egy mély árkon és két vastag falon kellett áthaladni, miközben a város védői tüzet és kénkövet záporoztak a falakról. Igazi pokol volt” – hangsúlyozta Ram.

“Ráadásul a város erődítményei között rejtett alagutak is voltak, amelyeket az IAA régészei már korábban feltártak. Ezekből az alagutakból előbújtak a város védelmezői, lecsaptak az ellenségre, és egy szempillantás alatt visszatértek a városba” – tette hozzá.

“Nem tudjuk, hogy a kézlenyomatot vandalizmusból, csínytevésként faragták-e a kőbe, vagy jelképez valamit, és valójában valamilyen irányba mutat” – magyarázták a kutatók az árok mélyén talált rejtélyes vésetről.

Forrás: (izraelinfo)

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

Mózes boldogan távozott a palotából, ez volt az első sikere, hiszen a Fáraó most megígérte, hogy a héber emberek elmehetnek a sivatagba. Kicsit aggódott is, mert nem tudta azt, hogy mi az Örökkévaló terve a békákkal, hiszen a víz hét napig volt véres, és ő azt mondta holnapra eltűnnek a békák. Az Örökkévaló Mózes kedvéért elintézte, hogy másnapra kipusztuljanak a békák. Az emberek összeszedték a rengeteg döglött békát halmokba, a tetemek förtelmes bűzt árasztottak, emlékeztetve a Fáraót az ígéretére. A Fáraót azonban nem érdekelte az ígérete, túl volt a veszélyen, megkeményítette a szívét, és ott tartotta a héber rabszolgákat. Azért a szélmalomból azért kiesett néhány téglát, hiszen a Fáraó egy kis időre megtört a bajban.

A HARMADIK CSATA –FÉRGEK

PRÓBATEREM:

Mózes és Áron panaszlik az Örökkévalónak, hogy a Fáraó becsapta őket, hiszen megígérte, hogy elengedi a népet, de amint elmúlt a veszély visszavonta az ígéretét. A rendező elmondta nekik, hogy megtorolják a gaztettet. Előzetes figyelmeztetés nélkül csapást mérnek Egyiptomra.

„Szólott az Örökkévaló Mózeshez, mondd meg Áronnak: Nyújtsd ki botodat és sújtsd meg a föld porát és változzék férgek egész Egyiptom országában.”

A SZABADBAN:

A búsképű lovag átadta lándzsáját hűséges fegyverhordozójának, aki megsújtotta a föld porát. Egyiptomot ellepték a férgek, nem volt előlük menekvés.

A TRÓNTEREMBEN:

A Fáraó varázslói is elkezdtek bűvészkedni, hogy ők is elővarázsolják a férgeket, de nem sikerült nekik, mert őket is ellepték a férgek, és nem tudták befejezni a mutatványt, mert közben állandóan vakaróztak, és próbálták lesöpörni magukról a férgeket. A Fáraó főemberei most már valóban megijedtek, komolyan vették a csapásokat. Így szóltak a Fáraóhoz:

„Isten ujja ez!”

Ismét egy részsiker, hiszen az udvar már szeretett volna véget vetni a csapásoknak, mert rájöttek, hogy egy felsőbb hatalom bünteti őket. A Fáraó azonban nem törődött az udvarával, hiszen a rendező azt a szerepet osztotta rá, hogy megkeményítse a szívét, és ne engedjen a követeléseknek, ezért most sem engedte el Izrael népét, inkább ő is vakarózott.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

A NEGYEDIK CSATA – GYÜLEVÉSZ ROVAROK

PRÓBATEREM:

A rendező most kizárólag Mózesnek oszt szerepet, Áron, csak némán statisztál mellette. Ismét a Nílushoz küldi őket.

NÍLUSPART:

A búsképű lovag és hűséges fegyverhordozója kora reggel felkereste a Fáraót a Nílus partján, ahol éppen reggeli szertartását végezte. Közölte vele, amennyiben nem engedi el a népet, gyülevezs rovarok serege lepi el egész Egyiptomot, kivéve Gósen földjét, ahol a héberek élnek. Válaszra sem várva elkérte hűséges fegyverhordozójától a lándzsát, rátámaszkodott, és nem csinált semmit., helyette az Örökkévaló lépett elő főszereplővé, ahogy néha a rendezők is színre lépnek a darabban, láthatatlanul ráküldte az egyiptomiakra a gyülevezs rovarokat. Mindenféle rovarok lepték el Egyiptomot, benne a Fáraóval és az udvartartásával.

A Fáraó bemenekült a palotába, de oda is követték a rovarok. Nem bírta tovább hívatta Mózeset és Áront:

„Menjetek és áldozatok az Örökkévalónak, a ti Isteneteknek az ország belsejében.”

Mózesnek ez nem volt elég, a sivatagban akartak áldozni, nem pedig az egyiptomiak között.

„Háromnapi jároutat akarunk menni a sivatagban, és áldozni fogunk az Örökkévaló Istenünknek, amint meghagyja nekünk.”

A Fáraó ebbe is beleegyezett:

„Én elbocsátalak titeket és áldozatok az Örökkévaló Isteneteknek a sivatagban, csak ne menjetek nagyon messzire; imádkozzatok értem!”

Attól félt, hogy megszökik az egész nép a közel kétmillió héber rabszolga, és ő munkaerő nélkül marad. Csodálatos dolog, hogy megtört a Fáraó, elismerte Izrael Istenét, és arra kérte Mózeset, hogy érte is imádkozzanak az Örökkévalóhoz! Mózes azt válaszolta:

„Én eltávozom tőled és könyörögni fogok az Örökkévalónak, hogy elvonuljon a gyülevezs rovar Fáraóról, szolgáliról és népéről holnap; csak ne üzzön játékot többé Fáraó nem bocsátva el a népet, hogy áldozzon az Örökkévalónak.”

Mózes és Áron eltávozott, a gyülevezs férgek is eltűntek Egyiptomból. A Fáraó persze a veszély elmúltával nem engedte el a hébereket áldozni.

A következő számban folytatjuk a kalandot....

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ה

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

HENGE- RELT ACÉLÁRU	A POÉN 1. RÉSE	(KÖTÖTT) RUHA- DARAB	ODAÉG, A SZÉLEIN!	ÜSTBEN VAN!	ARATÓ- ESZKÖZ VÉDENI KEZDI!	KELVIN, RÖVIDEN HULLADÉK	
LUXEM- BURGI AUTÓJEL KUCKÓ				ELME KÖMÜVES- MUNKAT VEGEZ			
GÜLA BELSEJE!			A FLUOR VEGYJELE FURCSA	KÖZET- DARAB! A VÉGÉN ELVAGÓ!			
SZEMÉ- LYEM							
IDEJÉT- MÚLTJA VÁLÓ DALMŰ					BÉR ELEMÉ! TÜZET SZÍT		
				A GÖRÖG ABÉCE 7. BETŰJE ELADÓ			
ORTO- RÖVIDEN ELŐKE- LŐSKÖDIK					A POÉN 2. RÉSE GÁNT HATÁRAI!		
A TÖB- BES SZÁM JELE	KÖTŐSZÓ		MITIKUS MONDA LÁTHATÓ- VÁ TESZ		SZER- VÍROZ A NEVÉRE VESZ		
KÖZÉPEN ALÁHÚZ!			KATONAI SZEMLE FAÁGAT MEGNYES		KAPURA RÜG BELEVŐ- RÖSÖDIK		
POSZTÓ- PAPUCS A MÚZSÁK CSOKJA				ÖTLET, ELKÉP- ZELÉS STOP!		HATÁ- ROZOTT NÉVELŐ FORMA	
				ESZKÁBÁL ... VILMOS; REGEHŐS		... ELŐTT; KORÁN RABSÁG- BAN VAN!	
IMA ELEJE!				MŰLIK A PÚP HANG- SZER		KAPÁS- BÓL VA- LASZOL	
ÁLOMBA RINGAT					FÉRFINÉV GÖRBÜL		
ÁTALL, SZÉGYELL							
MEGA- RÖVIDEN	VÍZBEN ÁLL! SZÖVET- SÉG		LOMHA ÁLLAT SZAMÓCA			ELTÉRŐ FA- KORONA	
PÓDIUM RÉSZE!		ELNÖK(I), RÖVIDEN MUTATÓ- SZÓ		LENTI HELYEN EMÉSZ- TŐNEDV		REVÜ TAGJA! A 3. HATVÁNY	
ÖRÖMNA P				TÁPLÁLÓ ITAL EGYETLEN PALÁNTA		MULATÓ TARJA- SZELET!	
FÉLIG ÜLI ÖRÖLT FAHÉJ, REGIESEN				FINOM SZEMCSE VAGY, RÖVIDEN		A HÁTAHOZ ORIENS, RÖVIDEN	
K	L						CSŐ KÖZEPE!

IMAI DÖK, GYERTAGYÚJTÁS, IDÖSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2023. Jan. 27. – 2023. Feb. 03.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
27. péntek	7:00	16:15
28. szombat	8:00	16:30
29. vasárnap	8:00	16:30
30. hétfő	7:00	16:30
31. kedd	7:00	16:30
01. szerda	7:00	16:30
02. csütörtök	7:00	16:30
03. péntek	7:00	16:30

Események

75 éves korában elhunyt Korn András úr a Teleki téri és a Nagy Fuvaros zsinagóga látogatója. Sok éven át betegeskedett. Az ortodox temetőben kísértük utolsó útjára és a közösségünkben annyian vettünk részt, hogy a minden biztosítva legyen a lövájén.

Báruch dáján há emet.

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
27. péntek	16:18	28. szombat	17:28
03. péntek	16:29	04. szombat	17:38

POÉN SAROK

Egy ápoló sétál a pszichiátria folyosóján. Szembe jön vele az egyik beteg, aki egy zsinórt húz maga után.

Megkérdi az ápoló:

- Uram, miért húzza maga után azt a zsinórt?

Mire a felháborodott válasz:

- Miért, toljam?

Drága Barátnőm!

Szeretettel meghívlak egy különleges tu bisváti találkozóra.

Merüljünk el együtt a "fák újévének" jelentőségében és élvezzük közösen a gyümölcsök díszes felvágásával

foglalkozó workshopot.

Vasárnap 2023.02.05. 11:00-kor.

1084 Budapest, Nagy Fuvaros u. 4

Mindnyájatokat nagy szeretettel várlak!

Muski Glitzenstein

Hogy megfelelően elő tudjunk készülni, arra kérek, hogy jelentkez a következő email címen mushkis7@gmail.com vagy a 06707785040 telefonszámon.

EMBERBARÁT IDÖSEK KLUBJA

„IDÖSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilénk tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt január 25.-én, szerdán délután 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet
Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084

Nagy Fuvaros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor